

Durmuş Hocaoğlu

İnsan, Yaratılış ve Türeyiş

Yeniçağ, “Analiz”, 19 Mart 2006, Pazar., s.08
“Analiz” Sıra No: 370; 2006-032; Mart-08

YENİÇAĞ

Aşırı derecede hassas bir dönem yaşamamızdan ötürü, sürekli siyâsî gündem üzerine yoğunlaşmak birçok kültür konularının ister istemez ıskalanmasına sebebiyet veriyor; hâlbuki bunlar da mâhiyetleri gereği en az siyâset kadar ve hattâ yerine daha da büyük bir ehemmiyet arz ediyor. Vâkıa bunların da büyükçe bir kesiminde dişe dokunur bir yenilik, bir tâzelik, yeni bir tartışma, yeni bir soluk, yeni bir vizyon pek görülmekte değil; mes’eleler hemen-hemen ekseriyetle aynı mantık ve aynı zihniyetle ele alınıyor; hattâ, çok kereler, sûretâ kültürel gibi görünse de düpedüz siyâsî-ideolojik bir platformda dönenip duran sofizmalar olmaktan öteye de pek geçemiyor.

Nitekim, son günlerde yeniden ısıtılıp harlandırılan insan mes’elesini de aynıyla bu şekilde tedâvüle sürülen bir sofizma örneği olarak tekrar sahne almış bulunuyor. Hâdisenin yeniden gündeme girişi, hâtırlanacağı üzere, kısaca hulâsa edilecek olursa, Amerika’da Yüksek Mahkeme’nin Evrimci teori yanında müfredata konan Yaratılışçı teoriyi bilim dışı îlân ederek okul kitaplarından ihraç etme yönünde karar almasıyla başlamış oldu. Lâkin bu vesîleyle gündeme giren mes’elenin irdelenmesinde değişen bir şey yok; hiçbir şey yok, tıpkı mevzûun kendisi gibi. Suâl herkesçe bilinen aynı suâl: İnsan tek ve emsâlsiz bir yaratılışın mahsûlü olarak mı, yoksa, tabîi-biyolojik bir tekâmülün ürünü olarak mı ortaya çıkmıştır? Bu suâl verilen cevaplara gelince, onlar da bilinen cevaplar: Bir: İnsan, “ahsenü’l hâlıqîn”in “ahsenü’t-takvim” üzere var-kıldığı emsâlsiz ve tek örnek bir mümtaz varlıktır. İki: İnsan, arzda biyolojik-kimyevî süreçlerden oluşan ve *‘kendiliğinden’* gelişen biyolojik tekâmülün uç noktasında ortaya çıkan bir “yüksek hayvan”dır.

Bu tartışmalarda dikkat çeken ilk nokta, karşısındaki muârizlerini dogmatiklikle itham eden Darwinist “bilim cemaati”nin üyelerinin kendilerinin bütün görüşlerinin de dogmatik nitelik taşıması ve daha da ileri giderek mes’eleli siyâsî-ideolojik zemîne, şu mâhut “ilerici-gerici” eksenine kaydırmalarıdır. Buradaki “bilim cemaati” terimini, Türkçe’de tam bir karşılığı bulunmayan “siyantisizm”i ifade edebilmek amacıyla kullandım. Dilimize aynen bire-bir “bilimcilik” olarak tercüme edildiğinde asıl ıstılahî mânâsını kaybeden siyantisizm, “siyantifikizm”den (bilimselcilik) farklı olarak bilimin fetişleştirilmesi, mistikleştirilmesi, bir tür din(i)leştirilmesi mânâsına gelmekte olup, esas olarak da Pozitivizm’in ve Aydınlanma’nın bakıyyesi bir çeşit psikolojik saplantıdır. İkinci mühim husus ise, evrimci bilim cemaatinin, bilhassa yirminci yüzyılda hayli geliştirilmiş olan insan felsefelerinden bîhaber, çok düz ve çok sıradan bir mantıkla bodoslamadan konuya girmeleridir. Mantık düz ve sıradan olduğu gibi bir o kadar da sığdır ve özeti ise şudur: Bilim böyle demişse böyledir! Hâlbuki, bir kere “bilim böyle demişse böyledir” demekle, “bilim de ne oluyor” demek arasında bir fark yoktur ve ikinci olarak da bilimin bugüne kadar en başarısız olduğu sâhaların başında gelenlerden birisi de bizzat insânî varlık alanı ve insanın mâhiyetidir. Sıradan, sığ ve düz bir siyantist zihniyetin kavraması mümkün olmayan bu keyfiyetin temelinde, bilimin çok güçlü, çok güvenilir bir bilgi kaynağı ve bir o kadar ciddî ve önemli bir insanlık başarısı olmasına karşılık, güvenilirlik, güç, ciddiyet ve ehemmiyetinin hadsiz-hesapsız olmadığına anlaşılmasının zarûreti yatmaktadır. Yâni; bilim çok mühimdir, ama her şey değildir. Nitekim

bilim, bugüne kadar, saf siyantistlerin zannettiğinin aksine, cansız maddenin üzerindeki esrar perdesini dahi kaldıramamıştır — hiçbir vakit de kaldıramayacaktır — ve hele insanın üzerindeki perdeyi kaldırmak şöyle dursun, belki daha da kalın, daha da mağmum, daha da muğlak hâle getirmiştir.

Nasıl mı? Münâsip ve muvâfık addederseniz, bugünkü yazımızı yetkin bir filozofu, Ernst Cassirer’i dinleyerek noktalayalım[*]:

“Daha önceki dönemlerden hiçbiri insan doğası üzerindeki bilgilerimizin kaynakları konusunda çağımız kadar şanslı olmamıştı. Günümüzde ruhbilim (psikoloji), budunbilim (etnoloji), insanbilim (antropoloji) ve tarih şaşırtıcı ölçüde zengin ve sürekli artan bir olgular topluluğu biriktirmiştir. Gözlem ve deneyim için gerekli teknik araçlarımız pek çok geliştirilmiş, çözümlerimiz daha yetkin ve kuşatıcı duruma gelmiştir. Bugünkü zenginliğimizle karşılaştırıldıkta geçmiş çok yoksul görünebilir. Ama, olgular konusundaki zenginliğimiz zorunlu olarak bir düşünce zenginliği anlamına gelmiyor. Bizi bu labirentten çıkaracak Ariadne’inki gibi bir ipucu bulmayı başaramazsak insan kültürünün genel özyapısı için gerçek bir görüşe sahip olamayacak; tersine kavramsal birlikten tümüyle yoksun, bağlantısız ve ilişkisiz bir veriler çokluğu içinde yitip gideceğiz.”

[*] Ernst Cassirer., *İnsan Üstüne Bir Deneme [An Essay on Man, An Introduction to a Philosophy of Human Culture., Yale University Press, 1944]., Çev.: Necla Arat., Remzi Kitabevi Yay., İst. 1980., s.31*

